

kelés, analízis és prognózis - munkacsoportokban, ideértve a kulturális programokat és a szabadidő eltöltését) arányai megfeleltek a célkitűzéseknek. Ugyanakkor a Šumavát bemutató előadásokban hiányoltuk a gazdasági szervezetre és mechanizmusra vonatkozó konkrét adatokat.

4. A munkacsoportok feladataiként felajánlott témakörök sokoldalúsága és felkészült konzultánsok segítő munkája minden résztvevő számára biztosította képzettségének hasznosítását és továbbfejlesztését a nyári iskola keretében. Az egyes elméleti-módszertani és gyakorlati megközelítések megismerése a személyes kontaktus (konzultációk, viták) révén hatékonyan érvényesült.

5. A zökenőmentes szervezés és a nemzetközi kollektíván belül kialakított konstruktív és baráti szellem egyaránt hozzájárult a nyári iskola eredményes munkájához.

BASSA LÁSZLÓ

Talajvédelmi szimpózium Coventry-ben

Az Egyesült Királyság geográfusait tömörítő szervezet (Institute of British Geographers) éves konferenciáját mindig más városban, más kutatóintézmény szervezésében rendezik. 1989-ben már másodszorra érte az a megütseltetés a Coventry Polytechnic főiskolát, hogy június 3-6. között otthon adhatott ennek a nagyszabású rendezvénynek, amelyre külföldi kutatókat is meghívtak. A konferencia témája ez alkalommal a környezetgazdálkodás volt, ennek jegyében került sor a különböző munkacsoportok ülészakaira.

Az ülészakok címei közül a legérdekesebbek a következők voltak: A változás motorja - az autópálya átszervezése; Kisebbségi csoportok szervezete és dinamikája a népességben; A rekreáció nemek szerinti megközelítésben; A személyi adózás politikai földrajza Nagy-Britanniában; Kolonializmus és fejlődés korunkban; A vidék népe; A személtelhelyezés problémái; Patriarchátus, rasszizmus és nacionalizmus; valamint még számos más, érdekesítő tárgy körben is hallhattunk előadásokat.

Az IBG konferenciához kapcsolódó egyik szimpóziumot a Brit Geomorfológiai Kutatócsoport (BGRG) és a Talaj- és Vízvédelmi Világszövetség (WASWC) közösen rendezték, „Talajerózió mezőgazdasági területeken” címmel. M. HAIGH, a WASWC európai elnöke felkérte KERTÉSZ Á.-ot és LÓCZY D.-t, hogy a magyarországi talajvédelem helyzetét bemutató előadással vegyenek részt a szimpóziumon.

Az első ülészak előadásai a talajvédelem szervezetével és a világ különböző országaiban alkalmazott eljárásaival foglalkoztak. M. HAIGH megnyitóját után az elnöklő KERTÉSZ Á. az Ohioi Állami Egyetemről érkezett T.L. NAPIER-t szólította, számoljon be arról, hogyan válik az Egyesült Államokban a talajvédelem „szabadon választható” feladatból köteleessé. A hatalmas kukoricaföldeket ezután a vetítővászonon savanna legelőkké váltották fel, ugyanis a következő előadásban M.B. AMPHLETT, a wallingfordi Hidraulikai Kutatóintézet munkatársa a Malawiban folytatott állattenyésztés veszélyes következményeit taglalta.

LÓCZY D. (a KERTÉSZ Á.-mal és OLÁH I.-nal közösen írt előadásban) a szél és víz általi erózió Magyarországon tapasztalható veszélyeit, a talajvédelem jogi előírásait és gyakorlatát mutatta be, példaként külön kitérve a Komárom megyei helyzetre. A rövid ismertetés nagy sikert aratott, négyen tettek fel kérdést, ill. fűztek megjegyzést a hallottakhoz. A továbbiakban S. MORETTI (Firenzei Egyetem) egy toszkánai mintaterület talajfelszínének kérésedésével foglalkozott, M. DJOROVIC (Belgrádi Egyetem) a teraszozás talajvédő szerepét vizsgálta 17 éves megfigyeléssorozat tapasztalatai alapján, R.P.C. MORGAN professzor (Silsoe College) pedig áttekintette a talajpusztulás történetét Európában.

A második nap házigazdáinké volt a szó, brit geomorfológusok és pedológusok mutatták be - elsősorban dél-angliai példákban -, hogyan formálta át az erózió az angol táj képét a prehisztorikus és a történelmi időkben. J. BOARDMAN (Brighton Polytechnic) pedig a legutóbbi hat év eróziós katasztrófáinak krónikáját tárta elénk. Mintaterületén (Rottingdean község környéke) 1987-88 telén 240 m³/ha értéket ért el a talajpusztulás. Az angol kutatók ezután külföldön (Ausztráliában, Svédországban és Spanyolországban) folytatott eróziós méréseikről számoltak be.

A délutáni kirándulás a közeli Nuneaton melletti mesterséges tavakban mérhető üledék- és tápanyag felhalmozódás történetének rekonstruálásával és jelenlegi mértékének megbecslésével ismertetett meg bennünket. I. FOSTER és J. DEARING kutatásaikban a legkorszerűbb műszeres eljárásokat (pl. az üledékmozgás mágneses ill. izotópos nyomonkövetését) alkalmazzák. Az egyik tó erdei környezetben fekszik, a másik vízgyűjtőjét pedig - az ősi, ásott barázdák („ridge and furrow”) tanúsága szerint - a középkorban folyamatosan művelték. A „geográfikumot” munkájukban az üledék időben változó forrásterületeinek meghatározása jelenti.

A január 5-i első ülészakon éppen a terepen látott vizsgálatokhoz kapcsolódó anyagszállítási kérdésekről volt szó. Ekkor vált lehetővé a résztvevők számára, hogy szakmai vezetéssel megismerkedjenek Coventry középkori kolostoraival, templomaival és lakóházaival (azokkal, amelyek a II. világháborús bombatámadás után is megmaradtak).

A délutáni ülészak neves előadója G.R. FOSTER (Minnesotai Egyetem) volt, aki az erózió mérésével még W.H. WISHMEIER munkatársaként kezdett foglalkozni. Hangsúlyozta, hogy a jelenleg használt Egyetemes Talajvesztés-becslési Képlet semmiképpen sem alkalmas az árkos erózió által érintett felszínre. Az egyéb okok miatt is szükséges módosítása folyamatban van. A talajlehorodódás folyamatainak modellezésével foglalkozott még Franciaországból V. AUZET, Izraelből J.B. LARONNE, Angliából T.M. HARRIS, Kanadából W.T. DICKINSON, Dániából B. KRONVANG, az Egyesült Államokból pedig A.N. SHARPLEY. A szóbeli tájékoztatás kiegészítéséül 20-nál több, szép kiállítású poszteren érdekes esettanulmányokat ismerhettünk meg.

Az utolsó előadásokban nemzetközi szaktekintélyek (A. IMESON, Amszterdam; J. DE PLOEY és J. POESEN, Leuven; A. RAPP, Lund) hívták fel a figyelmet a folyamatvizsgálatok gyakorlati fontosságára, különös tekintettel a fejlődő országok helyzetére.

A szimpóziumhoz kapcsolódó második kirándulás a Severn völgyébe vezetett, ahol M.A. FULLEN (Wolverhampton Polytechnic) kitűnő műszerekkel felszerelt mintaterületen ötéves program keretében tanulmányozza, hogy milyen mértékben gyorsítja az eróziót a nehéz talajművelő gépek használata lejtős felszíneken.

A szimpózium jó alkalmat nyújtott arra, hogy tájékozódjunk a Nagy-Britanniában - sőt, világszerte - folyó eróziós kutatások módszereiről, eredményeiről és gyakorlati hasznosítási lehetőségeiről. Az elhangzott előadásokat azóta már kötetbe gyűjtve is olvashatjuk. A több mint 600 oldalas könyv címe: Soil Erosion on Agricultural Land, és a John Wiley angol kiadó gondozásában jelent meg.

LÓCZY DÉNES

Tudományos tanácskozás Hollandiában a falusi térségek átalakulásáról

Az IGU „Változó Falusi Rendszerek Munkabizottsága” 1989 augusztus 21—25 között konferenciát rendezett Amszterdamban „A falusi területhasználat korlátai: eltérő perspektívák a területi fejlődésben” címmel. A számos intézet, egyetem, bank, társaság szervezésében és hathatós pénzügyi támogatásával életre hívott összejövetelen 14 ország 59 kutatóval képviseltette magát.

A legtöbb résztvevőt (25 főt) természetesen a házigazdák delegálták a szimpóziumra. Többségük a földrajztudomány hollandiai fellegetvénak számító Utrechti Egyetemről érkezett. 7—7 geográfus utazott a tanácskozásra az USA-ból és Kanadából, négyen jöttek Nagy-Britanniából, hárman Finnországból, 2—2 szakembert küldött Svájc és Jugoszlávia. Magyarországról szintén ketten, ENYEDI GY. akadémikus, az MTA Regionális Kutatások Központjának főigazgatója és e beszámoló készítője voltak jelen. 1—1 fő érkezett Franciaországból, Japánból, Olaszországból, Spanyolországból, Svédországból, Izraelből, valamint Indiából, amely a Harmadik Világot képviselte. Európa K-i felől - a már említett Jugoszlávián és hazánkon kívül - más ország nem tisztelte meg jelenlétével a konferenciát...

Az ülészak, amelynek a város egyik nevezetessége, a Királyi Trópusi Intézet hatalmas épülettömbje adott otthont, rendkívül gazdag és jól megszervezett programmal fogadta a meghívottakat. A munka plenáris üléssel kezdődött, amelyen J.A. van GINKELnek, az Utrechti Egyetem rektorának megnyitóját után M. TROUGHTON, a munkabizottság elnöke köszöntötte a résztvevőket és köszönetet mondott a szervezőknek a szívélyes fogadtatásért. Külön üdvözölte a nemzetközi kutatógárdát B. van BLOKLAND, Utrecht tartomány kormányzója, majd sor került az első előadásra.

C. BRYANT a kanadai Waterlooi Egyetem professzora „Falusi közösség, dinamikus földhasznosítás és fenntartható fejlődőképesség” címmel vázolta vitára készített elképzeléseit a rurális térségek jövőjéről, a fejlődésük megalapozásához vezető utakról.

Az elméleti jellegű előadás a posztindusztriális társadalom továbbfejlődésének alapfeltételeként definiálta az információ-áramlási rendszerek és a szolgáltatások gyors terjedését és korszerűsödését. Hosszú távon mindez csak akkor hoz hasznot a társadalom számára, ha településszinten is összhangba kerül a természeti környezet megővésének biztosításával és a gazdasági fejlődést folyamatosan fenntartani (sustainable) képes helyi érdekekkel.

Az előadó szerint e folyamatban kell megvalósulnia az ún. településbázisú gazdasági fejlődésnek (community based economic development), amely egyrészt alapja, másrészt része a magasabb területi szintű politikának és stratégiának. A fejlődés célja pedig a társadalmi-gazdasági rendszer folyamatos evolúciójába való teljes integrálódás és e mechanizmus állandóan megújuló fenntartása. E mozgásba a falusi térségek főként funkciójuk és földhasználatuk állandó változtatásával, a heterogenitásukból fakadó adaptációs képességük megőrzésével kapcsolódhatnak be, befogadva a lassanként létfonosságúvá váló információkötő rendszereket. A korszerű információs rendszerek hálózatába való beépülés és az általuk nyújtott kapcsolatrendszerek ugrásszerű bővülése és egyre nemzetközibb tétele jelenti azt a bázist, amelyen a jövő falufejlődése alapulhat.

BRYANT előadását parázs vita követte, hamar kialakult a „konferencia-hangulat” az előadótérben. Különösen a kifejített fejlődésmodell gyakorlati kialakításának feltételeiről, nehézségeiről alakult ki élénk eszmecsere.